

י י ד י ש ע

פעטער צייטונג

די עקסטעריום וואכענליך... פרייטאג דעם 15טן יוני 1877.

איינערדיקע צייטונג כאטש מאן יעדן טאג... פרייטאג דעם 15טן יוני 1877.

Nr. 70, ניינטער יארהאנג, פרייטאג דעם 15טן יוני 1877.

Pest, den 15. Juni 1877.

דער רויענ.

דיא רויענ האבען דיא דאניא נאך נייבט איבערשייטען: דיא פעסטונג קאמ אום נאך נייבט מ איינגעקאממען: דיא רויענ זינד נאך נייבט מ אין ערדעדיג: דיא טרוקישען קרויענס-ניבט מ איף דעם איינציען מערע זינד נאך נייבט מ ווייטער אלס ביז סוכס-קאלע אינד אדלע פארנעקט: דיא טרוקישען האבען איבער דיא מאנ-טענעריינע איינע בעדייטענדען זינע עררונגען האבען אבער דיא פעסטונג נייבט מ ש נייבט מ עררונגען: מערביען אונד נויבענלאך האבען אן דיא טרוקיא דען קרויענ נאך נייבט מ ערקלערט: דיא רויענ פער נייבט מ נאך-רויבטען מיט לייטער נייבט מ זינד היער זיט פרייטעסטען איינגעטראפען: דיא אום איינע זיט לאנגווייליגע קרויענס-נעשיטען: וויא איינע זאלבע פועלליכט זיט דעם דרויסן-עיהרדיגען קרויענע ניבט פארנעקטען אום פאללע זיבען וואבען שטע-דען זאן דיא רויענ אן דער דאניא אונד ווא-לען זיך נאך אימער ניבט פאם פלעמע היערען וואהרליך: מאן טיטע נויבען דיא רויענ אן דער דאניא זינען זא פערזיבערע אונד אין שטיינע אומגעוויינלעך דיא דאניא אדריען: דיא זיך פאן דער שטעללע ניבט היערען קאנגען: וויא אפט מעלדע-טען שאן דיא רויענ פער דעפישען: דיא רוי-טען ווערדען בן א ל הייטע אדער האכסטענס מארגען: דיא דאניא איבערשייטען: אינד הי-זע זעס באלד לאסט שאן וואכענ-לאנגע איהף זיך קרויענ ערצינט נאטרליך איך ניד לאנגווייליגע אונד איינאנדער ווערען פערבענדע נאכריכטען ווי זינד דאך זיבער מיט דער רויענע פאן זערייטען זעה פארזיכטען זיך עררעטען אין אונד זערייטען קרויענען בלאטטע ניד דיא פארעלעכטען אינד אסטריכען דעפעשען איהף: פארעקסטען וועגן דער לעזער אינזערע בלעטטער: דיא ניד זיט דער רוישישען קרויענס-ערקלערונג: זיט דעם זען אדריען ערשיינען זינד נאכמאל דורכבלע-זען וואללעך און ווערע ער נאך מאכט דעפישען העררייטענדען: דיא זיך ביז הייטע נאך נייבט מ בעשטעטעט האבען: וויא אפט מעלדעטען שאן נאר אסטריכע דעפעשען: דיא זיך עסטערייך-אינאן אונד ענדערען אין קרויענסטען זיט זאנגן זיבער אונד נעייס אין דען קרויענ דרויסנישען ווערדען: אינד נאך הייטע שטעטען דיא ביהרען מאנארייכען אונד זעהען דעם רויגען שטעטען דער רוישען דען רויגען טרוקישען נעגענאכער נאנין רויג זי אינדעסטען וואללען ווי דאמיט ניבט זאנין: דיא הייער דעפעשען אבויבער דען: נייבן דיא אסט-ליבען דעפעשען וואללען זיבער ניבט ליגען: דיא מאן איינען זאנסט איך דיא איינאנדרען זיט נוי-בען ווערדען: אבער וואס קאן איין זאלבער בע-אסטער אדריען זינען איהם פאסטרייט-קוואדער דער רוישישען ארמען אונגעוויינלעך ווערדען: דיא דיא רוישען אסטען זינד דיא דאניא איבערשייטען ווערדען: אינד עס זיך דאן אס ענדע הערריי-טעלעך: דיא זיך ניד דאס טען ווא ל-ט ע זי אבער ניבט קא נייבט מ ע זי איין וואל-טענען און זינען איינע איינמאל און ע איינע דען האהען שטעפאנס-טורם איבערשייטען: אלס דאן אינפאלע דיעוער איינע עאהלייכע צישייער ערשיינען ווארען אונד דען קיססלער: מיט ערע בעווארפען האבען זאנסט דיעוער:

פערעהרשען פובליקום: איך שווארע ביא נאמט: איך ווי ל דען טורם איבערשייטען: אבער עד זעלבסט אום מיין ציינע איך מ א נ נייבט מ - מאן זיין דאס עסטערייך-אינאן אונד ענד-לאנד אנפאנס דאך דער טרוקיא צו הילפע נע-הען וואללען אס ענדע האבען עס זיך אבער דיא שטאטס-מענגען איבערלענט אינד זאנסען: וויא וואללען נאך איין זענען דען פערדוף דעם קרויענעס אבוארען: - אלס דער סולטאן זענען איינאנדרע דער טרוקישען פעסטונג אדראנאן פאר צאן אינד אייפערענע בינאדע וואהונגע וואר-דע דא נאמטע זיך דיא טרוקישען פעסט פאר אי-דאנאן צוריקגעהטען: ציר בעשוויכטעניג דעם סולטאנס טעלעגראפישען זא זאנאר נאך קאנס-טאניטאפעל: דיא זא אדראנאן שאן צוריקגע-נאמטען האבען - אינד אס ענדע שטעללעט עס זיך עבענפאללעס העררייטען: דיא עס ניד עוואללע: אבער ניבט נעקאנט!

אבער דיא וועסאלע עס נירענד צו איינער ענטשיידונג קאמט. איך אינזערע העררען דעפוטירטען אים אינאוישען רייכטמאנע זינד שאן זענען דיעוער לאנגווייליגען קרויענס-נעשיטען זעה אינזערווייג - אונד נאטענליך דיא אינזערווייגסענדיגס איבער דיא שטעללונג אינזערע מאנארייט צו דיעועס קרויענע פערעטעט זא אין איינע טייעע איפער-נינג: איך דער נעסטרייגען זינענען דעם אינאוישען רויכטענע דער דעפוטירטע העלפן אן דען אינאוישען מיניסטער-קאזער פאל-נענדע אפראדע: דער רוישישע קאזער האט אן דער אסטריכען נעגעטע אינאונד: נעמליך אין פלא צו ע זען זיין דאנער איינעשלאגען: פאן דארט אים ווערד איך דער קרויענ נענען דיא טרוקיא טוילישע אימער דעם שטעטע דעם רוישישען קאזערס אונד זינער ארמעע האט אונד זער נאכבאר רוישענען זינען לארווייטען אינד אונד אבהענגיקייט פאן דער טרוקיא ערקלערט: - דער פירסט אינזענע נאכבארס מערביען בע-ניבט זיך נין איך צום רוישישען קאזער נאך פלא-זעשט: אים דארט עטוואס אבזעמאכען - טראכטענע דיעוער פירסט ערסט דען פרויעדען מיט דעם סולטאן נעשיטען האט: וויא מאן נין זעהט: שלעסען זיך אללע אינזערע נאכבאר-פרייסטענשיפטער אן רויסלאן און אונד דאס מאכט אינס אינאן אימאסעקער בעווארנט: אלס וויב דיא אבויבען אינזערע רעגירונג נאך נייבט מ קענען: דיא נין פיר דיא ערהאלטונג דעם לאנדעם ניבט ניד דיא רעגירונג: זאנדרען איך דיא דע-פוטירטען פערנאטווארליך זינד זא פראגען ווער: ווארעם דען דיא רעגירונג זינד דעפישען אי-בער דיא שטעללונג אינזערע מאנארייטע דעם רוי-שישען אינטענדישען נעגענאכער נאך הייעע איפערלענען רעסולטאט: דיא רוישישען מאכט וואכטען צווערענעס און אינזערע נעגענע - אינד ווער זיטען נאך אימער הווען אינד וויסען נאך שעהען ווער זיך?

זעלבסטענשיטענליך האט זיך הערע פאן טיפא נאר ניבט בעאילט: דיעוען הייקלע פראנע צו בעאנאווארפען: ער דאמטע זיך: זענען הערע העלפן שאן זיבען וואבען אין אינזערווייגסען בען קאנגען: זא ווער ער עס נאך ווייטערע זיבען וואבען איישהאלטען קאנגען- אינד נאכבאר ווערד ער שאן אן דער אינזערווייגסען עווארנט זיין: - דיא לאנגע שוויינען דעם לאפען אנדראשי אום עבענאן עטוואלעראפט וויא דאס לאנגע פערוויי-לען דער רוישען אן דער דאניא: איך דער טרוקיא-שע נעזאנרע אן זינען אום שאן זענען דיעועס לאנגען שוויינען אינזערעס אינזערווייגסען מיט-טעם אינזערווייגסען ווארדען אונד לאנגע בע-רוייטען ווען פערלאסטען: ביז זעטעט האפעטע דיא פיר זא איינשטעלען ווערדען: אבער הייטע זעהט עס אן אים און ווער ערע נאך איהף זיטע רויסלאנדס אלס איהף זיטע דער טרוקיא שטינדען: וועינטענעם שרייבט מאן שאן אן ווען דאנען דיא עסטערייך ביא דער צערשיקעלעך דער טרוקיא און איינע טוילי: נעמליך באמטען אונד דיא הערענאווינא: אלס לאהן פיר זיין שוויינען בעקאסטען ווערדען.

און פאן אלע דער דיעועס נעזערע וואהר איז: קאנגען ווער נאטרליך נאך ניבטע וויסען: דיא

אינו עוסק בהם ויורה יא אם ענדע ניכט עוונג דיערן. דיא רוסטן ווערדען יא דאך איך ניכט עוונג אן דער דאזיגער פערבליבען און דער וועלט הערשט איר ניהענעם אין בליבענדער שטיל-שאנדיג איבעראל זינד בעוועגונגען אונד פער-ענדערעניגען - אינד זא ויורה איך דיעזע נעשיכ-טע דאך אינמאל איינע מלארע ווערונדע נעהמען; מאן ניח דער וועלט האבען אים דיעזע ווערונדען דיא דאך אינשטרענגען מיט אבצו-ווארטען.

פֿערשערענע ניוואוהייטען.

*(נ א ר ד א י י נ מ א ל ד י א י ו ר ע נ - פ ע ר פ א ל ג ו נ ג א י א ד א ר א ב א נ י) דיא פֿאליטישע קארעספאנדענץ, דאס בלאטט דעם ניוואוהייטען אונדראש'ן ברינגט זאבען איבער דיא און דאראבאני שטאטטענהאפטע ווערע-פֿערפֿאלגן נאכשטענדיגע שולדעניגען: אונטער דען בריסט-ליבען אונד יודישען בעוואהנערן דער שטאדט דאראבאני אונד דער דארטען ניוואוהערשטע בעשטאנד שאן זייט לאנגער צייט אין העפֿטיגער שטייט. עס האנדעלט זיך העכט פֿאָרענליך אים דיא רעכטע דער ניוואוהערשטע דיא און דען ערוועקטען בעוואהנערן דער שטאדט ניכט אנערקאנט ווארדען. עס וואר בעשלאסען, דאס דער רומענישע רייכטשאט אין נעמען שאפֿען אין וועלכער ווייזע דיעזע ניוואוהערשטע-ענדע און בעטע און ב נ ע ל א ז ו ווערדען קאנטען - דיא מריגענישען צייטען יעדאך האבען דיא שאפֿעניג איינע זאלבען נעמענעס פֿעהרנדיגער. אינצווישען נאחמען דיא שטרייטקייטען איינען איםמען עפערהעליכען באראמער אן. עס ווערען שאן וועדערקאלט צו איינעם בלוטען צוזאמען-שטאָטען עקאמען, ווען דיא בעהארדע ניכט מיט פֿאללער קראפט און איסברוך איינעם מליי-גען פֿאליטישענדיג נאך רעכטעניגען אונטער-דיקטע העפטע, אס א-טען דיעזעס קאס דיא פֿרוי דעם ניוואוהערן און אפֿענעס וואגען נאך דארא-באני נעפֿארדען. זיא העלט צוויא מלייגע אים טאלען אין ווערען עניגען. איבערדיעס זאסען איר דעם וואגען צווייא בערעניטע, דיא עפענפֿאללע מיט פֿיסטאלען אונד איינענען שטאָטען בעוואה-נעט אונטער. זא פֿיהר דער וואגען דורך דיא שטאדט ווען עבן וואגען-מארקט וואר אונד אים דען איסלענענדיגען דארפֿערן איינע נאסע אנצאהר בערען זיך אנגעוואסענעלע האטע, פֿאן איהרעם וואגען העראם רייע דיא הערשאפטס-פֿאליטישע דער בערעניטעניגען צו: איר, איר לייטע! פֿאליטישע איבער דיא ווען ער, שלאנגט זיא, טארעטע זיא! אלס בעלאַנגונג ערהאטעט איר דאס נא-וואר.

ען רייכע פֿערמאגען דער ווערען - דיעזע וואָרטע בליבען פֿארלייגט האגע וויסונג. נליך דארטן קאס אבער אין צווייטער וואגען הערבייא, איר וועלכעס דער ניטע-וואָרטע זיך בעפֿאנדי וועלכער מעהרערע פֿעסטער בראנגטע מיט זיך בראכטע. דיעזע וואָרטען וואָרטען איר דער שטרא-סע אונדעלארען. יעדער בייזע קאנטע זאפֿעלע מריגען אלס ער עבן וואָרטע. אינצווישען קא-מען איך 20 ניווערען אן וועלכע איר דעם הער-שאפטס-ניטע אן דיעזעס שטעהען. איר דיעזע העפטען דיא בייזען, וועלכע נעמענה פֿאָס בראנגטען ערהיטעט וואָרטען. דיא ווערען איבער-פֿאללען - אונד רייכטע וואָרטע נאך וועניגען איר-נעבלקען איינע פֿארמילבע דעוואָרטען פֿערטיג. אונטער אנפֿהרונג דער ערוועקטען ניווערען איר בערפֿעל נעמליך דיא בייזע-נעמען דיא ווערען. אין איינע בלאטען שטונדע וואָרטען 400 יודישע וואָרטעניגען נעמליך אים-פֿעליגערעס. דיא וואָרטען אים דען יודישען האנדלונגען וואָרטען איר דיא בייזע-וואָרטען נעפֿאָט. אללעס נערהן זילבער-ציג אונד שמוק פֿיעל אן דיא הענדע דער ווי-בער. דיא בייזע איר שרפֿעטען וואָרטען פֿער-בראנגט אירע פֿערדינסטען. אללע ווען אונדען אינצוואַרטע וואָרטע וואָרטען פֿערישענליך מוסהאנדעלט. וויבער, נייזע אונד קינדע וואָרטען ניכט נע-שאט. מעהרערען וואָרטען אן אירען הויב-שניטען, דיא סאנאנאע יואָרטע עבראכען, דיא וואָרטען פֿערישע-וואָרטען (פֿסוי הורה) וואָרטען איר דיא שטראסען געשעפֿטע, מיט פֿיסען נע-טרעטען אונד אן שטיק גערייסען, אללע הויב-נען גערעטהע (כל קוש) וואָרטען גערייסען. נע-געשטענדיג וועלכע פֿור דיא הויב-באנען קיינען ווערטה האטען, וואָרטען צערשטימען. דיא גערייסען זאבען מאכען איינע ווערטה פֿאן וועניגסטענס 60000 דומאטען אים. ניכט וועניגער אלס 400 יודישע פֿאמיליען זינד נעמענה אונד וואָרטען אונד איינע בייזעסען בייזע. מעהרערע פֿערוואַנדעטע ווערען זינד אינצווישען אן פֿאללע דער ערהאלטענען פֿערלעגעניגען געשטארבען. - זאנערבא איר עס איר דיא ארעם-בעהארדע ערסט דאן איינשטייט, אלס דיעזע אינערבא-טע רייכע שאן פֿאללענדיג וואר. זיא רייכע וואָרטען איינע פֿערהאפטענען פֿארנעהמען, אונד יעדאך דען ווען רעכטעניגען איינע איסלענענדיגען שטיין געוועהט צו האבען. דיא רומענישע רעניגעניגען קאן העפֿער ניכט פֿערטאט-וואָרטען געכאטע ווערדען. דיא וואָרטען איינענבליקע דען קאפֿט מיט קיינעס-וואָרטען פֿאלל האט זיא ויורה דיא אורעהכער דעם רייכעס נעיים שטרענגע בע-שטראפען לאסען אונד דען ווערען דען ערליכען

לאנדע שטייער העפטע איסלענען קאנטען? איר וואר ניכט אלס דער ווענער מיינעס ערוין איר העסטען בע-פֿעהל איר נעהאנדעלס האבען. *האבט איר ניכט דען האנדעל דעם לאנדעס דורך *סאנאפאלע וואָרטען? *דיא סאנאפאלע וואָרטען וואָרטען פֿאן ווענער רויכליכע דעם הערצאן איינענענדיג אונטערצייכענעט. *האבט איר ניכט אונטערצייכענעט ערעניגען-שע מענער, אים נעפעניגע ווערען לאסען, בלאָס ווייל זיא איר דען רעכטע פֿערוואָרטען? *איר וואר דער מיינסטער ווענער רויכליכע אונד דורשע ניכט דורדען, דאס מין אסט אונד מיינע שטעל-לונג מיט נערינסטעניגען בעהאנדעלס וואָרטען. *האבט איר ניכט דען אונטערצייכענען, שאכעני מיט אללען עסטען נעריגען? *איר דאס נעשאר איר איסלענענדיגען בעפֿעהל דעם הערצאן! איר האבט דאך מיינע סאפֿיער איר אנגעוואנעט, האבט איר ניכט דען ערלאס ווענער רויכ-לויכע נעפֿארדען, אין וועלכעס ער אללעס פֿור ניש הויסט, וואס איר נעהאן האבען אירע קיינסטיג סתן ווערדען? *דיא עכטן בייזעס איר דען האלד ווען (שייע דער נייטליכע סאפֿיער) איר האבט דען הערצאן פֿער-צייכענעט, פֿערהעסט, וואר ווענער ער זאכט מאנדיג נע-ווערען, דאס איר בייטליכער הער איינעם שיעלעס-ווערען אין זאלכע שיעס-שיק איסלענענעלע העפטען? *הער רערוויסאנעט ב ל פ ג נ ע - זאנעט (זס) איר וואר מין נענאטע, וואר איר נאך מעכטע וואר א בער איר קענעט איר אלס איר איינען פֿערינסטען

סאנן, נליכס איר, דאס איר ווענע רויכליכע דען הערצאן פֿערינסטעס האבען? *דיא ויס (עפענענעטע בייפֿעניג) דאס נליכע איר, *שפעיעליך בעווענעס בליקטע דער אונטערלאסע איר דען שטיכער וועהרונד איין שפאטישעס לעבען דען מונד דער אונדערן אכטער אששווערעכע. *יא! (פֿיהר בייפֿעניג צו רעדען פֿאָרס) איר האבט דען הערצאן פֿערינסטעס דורך איינע רייכע, איינע איר-גענליכקייטען אירען נייטס, אירען שאפֿיען, אונד פֿאר-אללעס דארף, דאס איר אללען ווענע ווענע נאכגענע-כען אונד ועלכעס דורך דיא שלעכטעסען מוספעל איהם נעווערטה האבען, וואס איסמען ער וואָרטען, אונד אין זאלכעס פֿערהארדען איר שפראכבאיר. *איר נעכט איר צו הער נערוויסאנע, דאס איר אונדעס נעהאן; אבער שפראכבאיר וואר מין פֿערהאר-דען ניכט, ווען עשווא און ווישענעבענע דיא מיינסטער פֿער-סאנאפאלע ער זיא ענלאנר? שוהס ניכט אירע פֿייסט, וואס ער ווייל, אונד פֿיסען ווענע דיעזען אירע ניכט נע-האָרען? אונד ווען דיא סאנאנאע אירע צושיסטיגטע פֿערוואָרטען, שוהס ניכט דער סאנאך דענאך, וואס ער ווייל? אונד האבט איר אין מוספעל ווענע וויילען נעשטענענענענען אונד איר וואָרטען דען דיעזען דער ווענע פֿיסענען פֿערוואָרטען מים, פֿור דאס פֿערהאנדעלס-ליך סאנען, וואס ער איר נערויס ווענעס הערן נעהאנען? *איר אבער (זאנעט לאמבעק) האבט איר עריכט בערייסען, האבט מיט דעם שווייס דעם פֿאלקעס אירע מאשען נעשולעסן שפראכע אונד נענער, נאָר איר ויל-בער איר ערעלשטיגע ערוואָרטען.

פֿאָרלייטען.

איין בעווענטעס לעבען.

(11-טע פֿארשעטעניג.)
זענענענענעס קאפֿיערעל.
זיס ערשיינען פֿאר ווענען רייכטען, מאן האטע איינע עללענע לאנגע אקולאטע שריטע נענען אירן צוזאמענע-שטעללע אן וועלכער אללע טאליגען איר אונטערליען פֿעריבענען וואָרטען איסלענענעלע וואָרטען, מאן האטע זיך ניכט דאמיט בענוגט. דיא וויקליכען פֿעהלע אונד טע ווערען ווענע פֿערוואָרטען איסלענענעלע - מאן האט-טע אירע דינע פֿאָרעוואָרטען דיא ניכט פֿאָרעוואָרטען מען ווער.

*מיינע הערדען רייכען (שפראך ויס צו ווענער פֿער-היידינג) וואס האבע איר נעהאן, דאס איר מין נליך איינע פֿעריבענען אן איר דומעסען נאך האבט ווערען לאסען איר בון מיר קיינעס פֿערינענעס בעוואָרטען.

וועלכע פֿערינענע דיעזע ווען בערעניטע! (דיען קריסטע-רעסע לאמבעק, אין ווענער מאנן דען ויס ועלכט צו דיעזען שטעללע בעפֿאָרדערעס האטען) דיעזע פֿערינענע איבערצייכענע אללע ניגענען דיא נענען ועלש איר פֿאלל פֿאן ווענען שאנר-שאפטען, אונד דיעזע ווען זאנע ניכט דעם לאנדע אונטערצייכענע שפיען איסלענענע (דיעזע נערינסטע פֿערהאנדענע איר וואָרט פֿור וואָרט וואָרט, דיא זיך וועפֿאן נאך היינע איינע אכטרישע פֿאָרענענעס).

*ווער בון איר אונד ווער וואר איר, דאס איר דעם